

בתמונות לאורך הכתבה: בית השרימפ וביתו של האדריכל דונסקי

אדריכל באמונתו ובאמנותו יחיה

צביקה דונסקי מוכן להתגורר בכל בית שתכנן עד היום. ושלא תטעו, כל בית, מתוך המוני הבתים שתכנן, שונה לחלוטין. כשהוא חוזר הביתה ועובר דרך שכונות קיסריה, הוא שם לב אט אט לכרסום הנורמות והערכים המהותיים של המקצוע, ובעצם של כולנו. "אתה יכול לראות פה אנשים ששכחו לחלוטין איפה הם נמצאים. אני מאמין לגמרי במה שכתוב בתורה- 'כבודה של בת מלך פנימה' ואיני מתכוון להדרת נשים. אם בית הוא חזק אסור לו להיות כוחני וגם רוח או גס לב יחסית לשכניו"

על איך אני חונה ומביא את השקיות למזווה, אלא איך בני הבית מרגישים עם הבית ובבית, על חוויות התנועה, על האווירה המתקבלת".

מה הכי משמעותי ברגע שאתה מתכנן בית?

"איך הבית משתלב בסביבתו ומה התרומה האורבאנית שלו. אלו שתי סוגיות שאותן אני מוצא כמשמעותיות ביותר, כאשר נקודת המוצא היא שבכל פתרון שיווצר, יהיה בראש ובראשונה מענה לדרישות הפרוגרמטיות ולצרכי הלקוח. אני מאמין בבתיים שיש להם הצהרה חזקה, אבל לא מקורנפים ומחפשים למשוך עיניים. לכל בית יש סיפור אבל כולם צריכים להתחבר לרחוב, לגינה, לאזור המגורים ולעיר או ליישוב. כאדריכל, חשוב לי שהבתיים שייבנו ייצרו חיבור, גם אם לכל אחד יש סיפור בפני עצמו. כל אחד מהם הוא בבחינת דף אחד בספר".

דונסקי תכנן בתים רבים בשכונת הגולף, שכונה 13, כמו גם בשכונה 10 ושכונה 6. על שכונת הגולף הוא אומר, ש"היא מעניינת ביותר מאחר ואני רואה בה לא מעט בתים שמדברים אחד עם השני. יחד עם זאת, ניכרים בה, אך לא רק בה, לא מעט מבנים המבטאים באופן בוטה את החלום של בעליהם והופכים להיות הסיט של השכנים. השכונה הגדולה נבנתה בזמן קצר יחסית. אתה יכול לראות פה אנשים ששכחו לחלוטין איפה הם נמצאים. אם בית הוא חזק אסור לו להיות כוחני וגס רוח או גס לב יחסית לשכניו. אני בפרוש נותן לבתיים תכונות אנושיות".

שופוני בלי דרך ארץ

אדריכלות מודרנית. זה הביטוי הנכון ביותר לחזון היצירתי של אדריכל דונסקי (55), הטוען שזהו גם הביטוי הממשי לחזון הציוני. הוא מתקשה לקבל תעתיקים מרוקאים, טריפוליטאיים, רוסיים, פנטזיות הקשורות בחלומות רחוקים שלא עברו טרנספורמציה למקום החדש ולמדינה המודרנית שאנו עמלים על

מאחורי בית השרימפ בקיסריה, אחד הבתים המדוברים ביישוב ובו צולם הפרק הראשון בסדרת הטלוויזיה "דייט עם אדריכל", עומד תושב קיסריה, האדריכל צביקה דונסקי. בהסברו על הבית, מתאר דונסקי במילים אמנותיות ונוגעות את מלאכת התכנון הקפדנית שלו. הבית, הבנוי על מגרש של 1,235 מ"ר, "נפתח לחוף הים של קיסריה, שיופיו מודגש עוד יותר על רקע האקוודוקט הרומאי הנמתח לאורכו. אי-השגרתיות הזו של המגרש ופראות הנוף הטבעי הנושק לו, הביאו לגיבוש הפרויקט כסדרה של אלמנטים חופשיים וחד-פעמיים המובילים את העין ואת ההולך בפרויקט, ויוצרים רצף של מבטים מפתיעים, לנוף הקרוב והרחוק".

ממש אמנות.

"אני מסתייג מהגדרת בית כאמנות, ומעדיף להשאיר הגדרות כאלו למבקרי אמנות ואדריכלות. יש כאן בפירוש יצירה, אבל אבסטרקטית ככל שתהיה, היא נמדדת קודם כל בשימושיות שלה ובהתאמתה לצרכים ספציפיים. בית מושפע מאנרגיה של האנשים שגרים בו וגרו בו, מאקלים, מאור, משמש, מכוחו של המקום. כאדריכל אני מחפש למצות ולגלות את האיכות הסמויה באתר, בפרוגרמה, בלקוח ואופיו, מחפש לחשוף את הכוחות המטאפיזיים והאנרגטיים של המקום. המקום עליו אתה בונה בית שייך לאלוקים. כשאני מחזיר אותו לאלוקים, אני מבקש להקים מבנה שמכבד אותו".

אז אתה דוגל בבית שמשלב אמונה ואמנות.

"האמונה שלי היא רבת רבדים. אני מאמין בהקשבה ללקוח. אני תמיד זוכר שבית מתוכנן עבור מישהו אחר, ושזה יהיה ביתו. אבל עד היום, אין בית אחד שתכננתי שאני לא מוכן לגור בו. בית צריך לשקף את הרצונות, את צרכי הלקוח, את הפוטנציאל של המגרש, וגם להתעסק עם סוגיית הפרטיות והשכנים.

"אני מאמין באמירה ש'כבודה של בת מלך פנימה', וחושב על צניעות וכבוד לסביבה וכלפי חוץ. צניעות וכבוד אינם עומדים בסתירה לעוצמה ונוכחות, גם אם אלו הם תוצאה של הסאב-טקסט, של האנדר-סטייטמנט.

"אני בהחלט מאמין אדוק באדריכלות מודרנית כשפה וכאמצעי המסוגל לשלב יחדיו את ריבוי הרצונות, המאווים, הכוחות והתשוקות. אדריכלות מודרנית לא מדברת על סדר דוגמטי או על סימטריות. היא דורשת באלאנס מאוד מורכב, זה הכלי הנכון בכדי לענות על דרישות תכנוניות רבות. לא לחשוב רק

”גם באדריכלות מודרנית יש דברים שנעשים לא טוב, וקל לעשות בכלים מודרניים שרלטנות ביד רעה, מאחר והסדר המודרני מורכב ולא חד משמעי. על האדריכלים שמאפשרים למצב הזה לקרות רובצת אשמה מאוד גדולה.”

דונסקי מאוד מאוכזב ממה שקורה במדינה ומהקולגות למקצוע. ”איבדנו את הצניעות”, הוא אומר בעצב, ”אנחנו רואים את האף שלנו ואת מה שיש מתחתיו ולדורות הבאים אנחנו לא משאירים ערכים ומסרים חיוביים.”

לדבריו, 97 אחוזים מבוני הבתים הפרטיים הם מגשימי חלומות רומנטיים שאין להם קשר למציאות. ”לא כל שכיות החמדה שהיום גורמות למתבונן לפלוט 'וואו', יוצרות נוף בריא ורלוונטי לאורך זמן”, הוא אומר בטון רציני.

”קח לדוגמה את רחוב אחד העם בתל אביב. יש שם אוסף של בניינים שחלקם הגדול בניינים לשימור. הם משקפים תפיסה מאוד מודרנית של אדריכלים שבאו מאירופה, שגילו את הרומנטיקה הים תיכונית והתערבו בה דרך הלב. יש שם התערבות תרבותית אך בצורה זהירה ומאופקת בדרך כלל. אתה לא רואה התקרנופות, שום דבר של 'שופוני', אתה רואה דרך ארץ ותרבות. והדברים האלה נעלמים בעשייה העכשווית, וזאת למרות שיש מספר רב של אדריכלים מוכשרים בארץ. חלקם מתעופפים לחו”ל, כי כאן אין עם מי לדבר ומצליחים יותר שם וביתר קלות. חלקם האחר - אדריכלים פנטסטיים ויצירתיים, צעירים

הקמתה. הוא מצר על הנוכחות המעטה של פריצות דרך בתהליך הבנייה התרבות הישראלית החדשה ומתריע על המגמות הנמשכות מזה זמן, ההופכות את התחום האדריכלי ל”פרוץ” וחסר תרבות.

”לפני למעלה מששים שנה רצינו לבנות כאן מדינה חדשה”, הוא אומר. ”זו מדינה של קיבוץ גלויות המביאה תרבויות ממקורות אחרים. הן חייבות להתחבר לתרבות המקומית. את זה אנשים שוכחים. איך יוצרים תרבות מקומית חדשה? אי אפשר לבטא זאת עם בתים בסגנון מרוקאי, או בסגנון רומאי. כל אלה הם ביטויים ויזואליים שמתחמקים לחלוטין מהתמודדות עם זמן ומקום. רבים מאיתנו שוכחים שמה שנבנה פה, לא רק בקיסריה אלא בארץ בכלל, יעמוד שנים רבות. בעתיד הרחוק, כשיגיעו ארכיאולוגים מתרבויות עתידיות, אני שואל את עצמי איזה שלדים ימצאו פה?! ימצאו שלדים של תת תרבות.”

”זה לא שאני לא יודע להעריך בית מרוקאי שנעשה כהלכתו או ארמון בסגנון בארוקי שנעשה כדבעי. אבל לרוב ישנם תהליכי זיוף וגייבוב של חומרים. הם מנותקים מסביבתם הטבעית, צורמים לעין ואין בהם הרמוניה.”

”אלה דברים שמבחינה תרבותית ואדריכלית מדברים רק על עבר מפואר, הווה תלוש, והעדר עתיד. הם אינם מקיימים את הפסוק ”דע מאין באת ולאן אתה הולך”.

באדריכלות המודרנית זה לא קורה?

כמו גם בני דור הביניים או מהאושיות הבונות בארץ כבר 50 שנה - מנהלים מאבק יומיומי מול שוק רווי שמוליך אותנו למקומות לא בריאים. הייתי רוצה שתהיה לאדריכלים האלה נוכחות יותר משמעותית. אני לא מדבר על סגנון העבודה, אלא על האינטגרטי המקצועי, אתיקה מקצועית שהלכה ונעלמה עם השנים. המקצוע ירד לזנות, השכר בו נשחק לרמות לא ריאליזציות, והתוצאה הישירה היא קושי להשקיע זמן וחשיבה על החדש ועל המצאת הגלגל".

כלומר, ממחזרים היום בתים והתחום כבר לא יצירתי?

"עבורי, כל בית הוא המצאה חדשה והזדמנות שיש לתפוש. אני לא ממחזר בתים. צר לי לראות אנשים שהעתיקו את התוכניות של הבתים שיצרתי, מאחר והם היו מוצר חד פעמי. בשכונה 13 תכננתי בית על דונם, את אותו הבית ראיתי בנוי אחרי שנתיים, על מגרש של 600 מטר.

"לאדריכל יש אחריות סביבתית וחברתית. אסור לו לשכוח את זה. במשרד שלנו, כל בית הוא המצאה שנוצרה בדרך האבולוציה. אנחנו מיישמים תובנות מתהליכים שעברנו, מפתחים שפה עיצובית, משתכללים בחומרים. זה כמו פרקים בספר".

חלל שהוא חיים

לפני כשלוש שנים דונסקי העתיק את מקום מגוריו, מבנימינה לקיסריה. כבר אז ידע בדיוק איך הוא רוצה שייראה ביתו. למחרת רכישת המגרש, תוך שלוש שעות, הייתה סקיצת הבית כולו, מוכנה. הרעיון המרכזי: בית המחובר חזק מאוד אל החוץ הקרוב והרחוק, ומאפשר לכל אחד את המקום שלו - לאו דווקא חדרו הפרטי. הוא יצר בית שלב לבו הוא המקום שבו נאספים כל בני הבית, שילוב של מטבח, פינת אוכל, סלון, חצר ובריכה שצמודים אחד לשני. החלל המרכזי של הבית הוא גדול, בלי הפרדות, וניתן לראות את כל בני המשפחה יושבים בו זמנית, אוכלים, אחד רואה טלוויזיה, השני עם האיי פד או המחשב, מנהלים שיחה, רואים סרט, אוכלים, ובעיקר - חיים.

למה היה לך כל כך חשוב שזה ייראה כך?

"לביחד המשפחתי שלנו יש חשיבות מאוד גדולה. התא המשפחתי שלנו התפתח במשך השנים, בגלל תרומה מדהימה של אשתי, יועצת משפחתית, להורות ולזוגיות. בהיבט הזה יש לנו למעשה ליווי של סופר

נני. מערכת היחסים שישנה בין ארבעתנו היא מאוד טובה. מתקיים דיאלוג, כל הזמן, ותחושת אחווה מאוד קרובה".

הכרת את קיסריה?

"כמובן, היכרויות מקריות שיש לכל אחד. הגעתי לאירועים בים, למסעדות או לחוף ולעיר העתיקה. במקביל, אני מתכנן בתים בקיסריה קרוב לעשרו. ההיכרות הראשונה הייתה דרך הלקוחות".

ומתי התקבלה ההחלטה לעבור?

"לפני 5 שנים. גרנו עשר שנים בבנימינה. יישוב מקסים. הילדים, הגדול, חייל בן 19, והקטן בן 17, גדלו שם, במידה רבה הם יכולים להגיד שהם בנימינים. היום הם מאוד נהנים בקיסריה. הסיבה המרכזית בגינה עברנו הנה היא שמאוד התחשק לי לבנות בית לעצמי. במקרה שלי, הסנדלר לא נשאר יחף. התחשק לי לעבור את החוויה מההתחלה, לגלות שזו חוויה טובה, ושהיא לא חייבת להיות סיוטית כפי שרבים חווים אותה.

"לא אסתיר את העובדה שהקרבה לים מאוד משמעותית עבורי. אני נמצא בים לפחות שלוש פעמים בשבוע, חותר קייאקים במועדון אופטימיסט, עם אנשים מדהימים. כל אלה ועוד, הדרך שלי למשרד ברמת גן קוצרה ב-12 דקות לכל כיוון. "מבחינת מאקרו, קיסריה היא לדעתי היישוב המוצלח

בין עבר לעתיד

דונסקי מגדיר את עצמו יהודי נודד. הוא נולד בחיפה להורים אדריכלים ("גם אחי אדריכל. זו מחלה שעוברת במשפחה וספגתי את התחום מגיל צעיר. הייתי הולך אחרי אבא שלי, ורואה מבנים. ההורים סיפרו לי שבגיל 4 ציירתי בית בתלת מימד"). לאחר שסיים תואר ראשון באדריכלות בטכניון

ביותר בארץ, לא רק בגלל הנדבך ההיסטורי המרתק וחוף הים, אלא בגלל שלרמת התשתיות והאכפתיות של הגופים המנהלים אותה, אין אח ורע בארץ. זה יישוב ברמה מאוד גבוהה גם בסטנדרטים בינלאומיים. יש פה תאורת רחוב מעולה, הרחובות יפים, שבילי הולכי רגל ואופניים, הרבה מאוד פארקים, שירותים קהילתיים. ברור שלא הכל גמור ודברים ימשיכו להתפתח, אך אני סבור שברמת המאקרו היישוב מאוד מוצלח".

נשמע שאתה נהנה.

"מאוד. הילדים, אשתי, כל אחד נהנה מסיבות אחרות. ולכולנו, הבית מאוד מפנק, תפור לצרכים שלנו. אי אפשר להמעיט מערכו. זהו בית בלי גבולות מבחינת ההרגשה, וגם ברמה הפונקציונאלית שלי".

ובכל זאת, אתה משלב שעות עבודה רבות ומספר על חיי משפחה טובים. איך זה מסתדר?

"אשתי עובדת חלק גדול מזמנה בבית. אמנם היא מעבירה הרצאות וסדנאות אך רוב עבודתה מתרכזת בבית. זו הייתה החלטתה. גם שולחן העבודה שלה הוא השולחן בסלון.

אחד הדברים המאפיינים את הבית, הוא הרישות הטכנולוגי שלו, והיותו בית חכם. אנחנו יכולים לשבת ולעבוד מכל מקום, להתחבר לכל תשתית, כולל למשרד שלי ברמת גן או ללקוחות של אשתי. הילדים מדברים עם חבריהם. החברות הזאת שיש בין ארבעתנו באה לידי ביטוי בשיבה יחדיו, בעשיית דברים יחדיו, או אחד ליד השני. הייתה לנו החלטה שבחדרים לא תהיה טלוויזיה. אם רוצים לראות סרט אז באים לחדר המגורים. גם כשהילדים מצ'וטטים עם חבריהם במחשבים זה נעשה מכאן. הבית מאפשר טרנספורמציה, הטכנולוגיה משרתת אותנו אבל לא באה על חשבון התא המשפחתי. הבית משרת אותנו ואורחינו משתלבים בו בין אם בפנים או בחוץ כאילו זה היה ביתם".

במקביל ללימודי אדריכלות נוף, עבר לתל אביב. הוא עבד במשרדי האדריכלים "כרמי" ו"יהלום צור", שהיה המוביל לאדריכלות נוף. בהמשך, טס לאוניברסיטת קולומביה שבניו יורק ללימודי תואר שני בתכנון מבנים, משם המשיך לעבוד בעיר הגדולה במשך שנתיים. כשחזר לישראל, עבד במשרד "כרמי" והיה חלק מצוות מתכנני בית המשפט העליון, לאחר מכן עבד במשך כשנתיים וחצי אצל אדריכל משה ספדי בירושלים ובבוסטון. ב-1992 פתח את המשרד שלו, דונסקי-גינדי אדריכלים בע"מ עם השותפה האדריכלית ורד גינדי.

"אדריכלות היא ביטוי לכאן ועכשיו, אך היא אינה חלה בריק, וקשורה מאד בכוחו של העבר ובאספירציות לגבי העתיד", הוא אומר.

"יש בקיסריה טרנדים שמייצרים זוועות קטנות על מגרשים גדולים או קטנים. זו הזדמנות מפוספסת. כולנו באנו הנה מהגלויות השונות. מדוע הנוסטלגיה הזאת כל כך דומיננטית, מדוע נוטים לייבא ללא שום ביקורת, דברים ממקום אחר לתרבות אחרת?"

"איני רוצה לשכוח את העבר, בו נטועים שורשי האישיים והתרבותיים כקולקטיב. ארץ ישראל היא קיבוץ גלויות, כל משפחה בונה לעצמה את בית חלומותיה. בשכונה של בניינים סטנדרטיים אנשים מקבלים את מה שיש. בבתים פרטיים המצב שונה. דווקא ביישובים עירוניים, בשישים השנים הראשונות של המאה שעברה, רואים עשיית מגורים ששיקפה מאוד את התפיסות הסוציאליות של המדינה הצעירה, שהייתה ערה מאוד לטכנולוגיות ולקהילה. בגלל זה יש שיכוני פועלים שהיום אם אין לך הון עתק אתה לא יכול לקנות בהם דירות, שכונות עם שטחי ירק פנטסטיים. דווקא תרבות הקולקטיב נעלמה לחלוטין. הפכנו להיות מדינה מאוד קפיטליסטית, אינדיבידואליסטית ומאוד קצרת ראי. אין לאנשים את הפרספקטיבה שיש לבדואי. הפרספקטיבה שלו אומרת שאני פה היום, אבותיי היו כאן, בני דודר ההמשך יהיו כאן. אתה רואה התחברות לנוף, סימביוזה בינם לבין הקרקע לבין המשאבים".

המצב יקצין?

"אני לא נביא אבל אני רוצה להאמין שנשכיל להשתנות. ביצירה שלי יש המון אופטימיות". ■

"משרדנו מתכנן עבור מוסדות כמו בנק ישראל בירושלים, מפעלי פיתוח וייצור, חברות עסקיות בין לאומיות ומקומיות. המגוון הזה מאפשר נקודת מבט מעניינת, ולעיתים מתסכלת: לסביבות העבודה, אם מדובר במפעל או בחברה מתפתחת, חברת היי טק או במשרדי רואי חשבון, יש נטייה לארכיטקטורה מודרנית, מתוחכמת, ירוקה, חמה ונעימה. אני תוהה איך מנכ"לים של החברות הללו גרים בבתים שאין להם קשר לסביבה שהם חיים בה? אני מעריך את התשתיות התרבותיות שכל אחד לקח מבית הוריו, אבל היה צריך לקרות שינוי, התאמה והתחברות של הסביבה שלנו למקום בו אנו חיים. ליצור יש מאין, או מכמעט אין. אמנם זה מתרחש אבל מאוד לאט".

אתה מכוון גם לתושבים מקיסריה?

"יש בקיסריה טרנדים שמייצרים זוועות קטנות על מגרשים גדולים או קטנים. זו הזדמנות מפוספסת. כולנו באנו הנה מהגלויות השונות. הוריי עלו מפולין ולמדו עברית. הורי אשתי הגיעו ממרוקו ולמדו עברית. נישאנו נישואי תערובת, הולדנו ילדים מדהימים. מדוע הנוסטלגיה הזאת כל כך דומיננטית, מדוע נוטים לייבא ללא שום ביקורת, דברים ממקום אחר לתרבות אחרת? זה שבאתי מרוסיה זה אומר שאני צריך לבנות בית עם כיפת בצל על הגג? יבוא פתרונות ממקומות אחרים אחד לאחד, מבלי שמחפשים את ההתאמה לאזור, יוצר בתים המנוכרים לסביבה. "לי חשוב לתכנן בתים עם המאפיינים התרבותיים של הלקוח מבלי שהוא מתכחש לעובדה שהוא פה בישראל. זה המעניין. לעשות את המעבר בין המטען התרבותי שאני מכבד אותו לבין העובדה שאני חי בישראל. אני לא יכול לשים בית שעשוי מבטון ושעמום על תילו למשך 300 שנה מבלי לחשוב על העתיד. אני לא רוצה שיבואו אנשים ויגידו איזה תת תרבות היתה במקום הזה".

קשה לנו לשכוח את העבר.

